

Aantekening voor de Minister-President.

N. a. v. het West-Europese blok.

De Britse en Franse bijlagen van de brief, Directie Politieke Zaken, no. 18329/1475 G.S. van 19 Februari 1948 geven stellig de indruk, dat zowel Engeland als Frankrijk haast wensen te maken met het afsluiten van voorlopige bilaterale en naar zij zelf aangeven, onvolkomen verdragen.

De antwoord-nota van de Benelux op de rede van Minister Bevin in het Lagerhuis op 22 Januari j.l. gehouden, wijst terecht op de kloof, welke bestaat tussen het verdrag van Duinkerken en hetgeen Minister Bevin het in Lagerhuis opmerkte. Deze nota streeft dan ook zeer terecht naar een soort perfecte regionale overeenkomst, waaraan alle betrokkenen deelnemen, zonder met name ~~België~~ voor het hoofd te willen stoten. Uiteindelijk is zulks ook zeker de bedoeling van Engeland en Frankrijk, zoals uit hun aanbiedingsbrieven van het ontwerpverdrag blijkt. Zij voorzien echter dat het tot stand komen van een soortgelijk geperfectionneerd regionaal verdrag geruime tijd zal duren en wensen bovendien, dat bij dit collectieve verdrag de Verenigde Staten van Amerika deelgenoot zijn. Het motief, dat wanneer thans reeds een collectief verdrag in West-Europa zou worden afgesloten, de Verenigde Staten zouden kunnen denken, dat de veiligheid van West-Europa verzekerd zou zijn en zij zich derhalve daarvoor geen krachtsinspanning meer zouden behoeven te getroosten, is te kinderlijk om verder op in te gaan. Het be-wijst alleen, dat men geen tijd verloren wil laten gaan met het vinden van een vorm voor een regionaal verdrag, doch ten spoedigste wenst over te gaan tot het sluiten van bilaterale verdragen. Dat men hiervoor de basis van het verdrag van Duinkerken heeft aangenomen, lijkt uitsluitend gegrond op de ervaring dat de Sovjet-Unie zich tegen dit verdrag niet ernstig heeft verzet. Kemelijk willen Engeland en Frankrijk toch geen houvast aan de Russische Regering geven om zich formeel over een uitbreiding van verdragen van wederzijdse bijstand in West-Europa te kunnen beklagen.

Dat een verdrag van het type van Duinkerken uiteraard allerminst aan de bedoeling van de voorstellers voldoet, behoeft niet verder te worden gezegd. Een soortgelijk bilateraal verdrag lijkt door hen ook alleen bedoeld om te kunnen komen tot vergaande besprekingen, welke men te Londen en Parijs noodzakelijk acht i.v.m. de ontwikkeling der wereld-situatie.

Wanneer de wil tot overeenstemming bij allen aanwezig is, meent men te Londen en Parijs blijkbaar, dat het er weinig toe doet in welke formele vorm men deze wil tot overeenstemming voorshands uitdrukt. Hierbij moet echter niet uit het oog worden verloren, dat men geen verdrag sluit, hetwelk volgens de tekst rechtstreeks is gericht tegen een gebied, hetwelk later wellicht in het te bereiken collectief regionaal verdrag moet worden opgenomen. Hoofdzaak is, dat men tot elkaar komt en dat men ten spoedigste tot zaken kan komen. Vandaar ook de bereidwilligheid van Bevin en Bidault zich naar een der Benelux-hoofdsteden te begeven ten einde aldaar ten spoedigste de besprekingen met een gecombineerde Benelux-delegatie te voeren.

De passage in de nota der Benelux-mogendheden, waarin verwezen wordt naar het Amerikaanse verdrag van wederzijdse bijstand van Rio en waarbij verder wordt gesproken van een verdrag, zich baserende op artikelen uit het Handvest der Verenigde Naties, wordt noch door Frankrijk, noch door Engeland geheel verworpen. Toch maakt hun toelichting op het ontwerpverdrag de indruk, dat zij dit onder de huidige omstandigheden een perfectionisme achten, hetwelk niet voldoet aan hun uitgesproken verlangen, haast te maken met het tot stand komen van enige overeenkomst. Wanneer de figuur zo ligt, dan doet het er weinig toe, welke overeenkomst men sluit. Het thans te tekenen verdrag moet toch worden gezien als een eerste stap op een verdere regionale aaneensluiting en zoals reeds boven gezegd, de letterlijke tekst van de te tekenen overeenkomst is van weinig belang, wanneer volledige overeenstemming in denken bestaat. Deze door Engeland en Frankrijk gesuggereerde werkwijze is wel zeer onnederlands waar men als regel niet tekent, voordat men iedere komma in het te tekenen verdrag op zijn juiste plaats heeft gezet. Het zou interessant zijn te weten te komen, waarom Londen en Parijs plotseling zulk een haast wensen te maken met het sluiten van een overeenkomst met de Benelux-mogendheden, waar zij tot dusverre steeds afwerend tegenover toenaderingspogingen van de Benelux hebben gestaan. Wellicht dat de sleutel van dit probleem ook te Washington ligt, welke men aldaar echter zeker niet uit handen zal geven voordat een overeenkomst in West-Europa tot stand is gekomen.

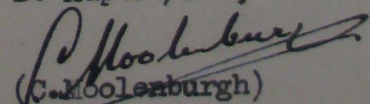
Dat zowel Frankrijk als Engeland in wezen eenzelfde oplossing nastreven als de Benelux, blijkt naar mijn meening ten duidelijkste uit de zo juist aangeboden aide memoires. Deze stellen toch, dat men zich niet wenst te beperken, zelfs in de voorbereidende phase, tot een dieper ingaan op defensie-problemen, doch tevens dadelijk economische, geestelijke en culturele vraagstukken, welke ten grondslag liggen aan de mogelijke vorming van een collectief regionaal blok, in bespreking wil nemen.

De uitzonderlijke haast, die Londen en Parijs willen betrachten en die in beide aide memoires ten duidelijkste wordt aangegeven, vindt rechtvaardiging in de zeer ongewone vragen, welke de Ned. lucht-macht-attaché te Londen onlangs op het Air Ministry werden gesteld.

Indien men onzerzijds vertrouwen heeft in de gegevens, waarop de Britse en Franse Regeringen, ongetwijfeld met medeweten van de Amerikaanse Regering, deze ongewone aide memoires aan de Benelux-landen hebben doen toekomen, zal men op dezelfde wijze als door Londen en Parijs wordt gedaan, ook onzerzijds het spel moeten spelen ten einde uiteindelijk te kunnen komen tot het door alle partijen gewenste collectieve verdrag voor West-Europa.

Duidelijk wordt ons echter te kennen gegeven, dat men voorshands zich wenst te beperken tot een verdrag op de basis van het type Duinkerken, zij het met de nodige aanvullingen, veranderingen en verbeteringen en dat men met het sluiten van enige overeenkomst niet wenst te wachten tot men ideale vorm is bereikt.

De Kapt. t/Zee,

(C. Moolenburgh)

21 Februari 1948.